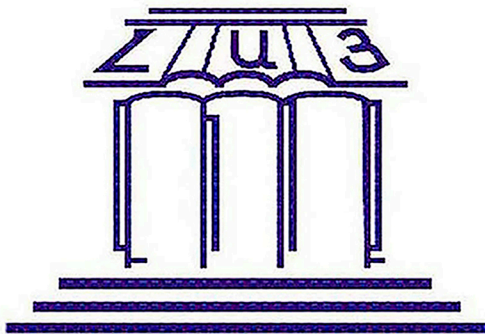

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԲԱԶ ՎԱՆԻԿԸ

ՅԵՎ ԻՐ ՇՆԻԿԸ

С 32-
А 330

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

891.995
Р. 22

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԻԴՆ, ԿԵՆՏՐՈՆ, ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ

1931

891.990

B-22

2011-07
 ИНСТИТУТ
 ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
 Академии Наук
 СССР

ՔԱՁ ՎԱՆԻԿԸ ՅԵՎ ԻՐ ՇՆԻԿԸ

I. ՎԱՆԻԿՆ — ՇՈՎԻԿ

Վանիկը չունի վոչ հայր, վոչ մայր: Միայն մի քեռի ունի, բայց նա շատ հարուստ գյուղացի յե և Վանիկին չի սիրում: Իսկ Վանիկի իսկի վեջն ել չի: Նա ունի, թեպետ շատ վատ, բայց իր սեփական խրճիթը, ուր նա ապրում ե մենակ: Վոչ, մենակ չե, այլ յերկուսով՝ իր շան հետ — Պարտիզանի հետ: Նրանք վոչինչ չունեն — վոչ ձի, վոչ կով, վոչ կատու: Վանիկը վորբ եր մնացել մանկությունից, նա չի յել հիշում, թե յերբ եր մեռել իր հայրն ու մայրը: Սկզբում նա ման եր գալիս գյուղից գյուղ, վողորմություն խնդրում, բայց հենց վոր յոթը տարին լրացավ, զգաց իր մեջ ուժ և վարձվեց խոզեր արածացնելու: Յեվ ահա հինգ տարի յե նա խոզեր ե արածացնում: Իսկ հիմա ուզում ե կովեր արածացնել, խոզերից բեզարել ե, և հետո մեծացել ե, ամոթ ե՝ 12 տարեկան հասակում խոզեր արածացնել, հիմա այնքան մեծ ե, վոր կարող ե կովերին հսկել, պահ-

Թարգմ. Ա. Մ. Հ.

պանել: Յեւ վանիկը կարող ե: Միթե այդպիսի շան հետ, ինպիսին Պարտիզանն ե, չի կարող հսկել կովերին: Հենց վոր կանչես նրան՝

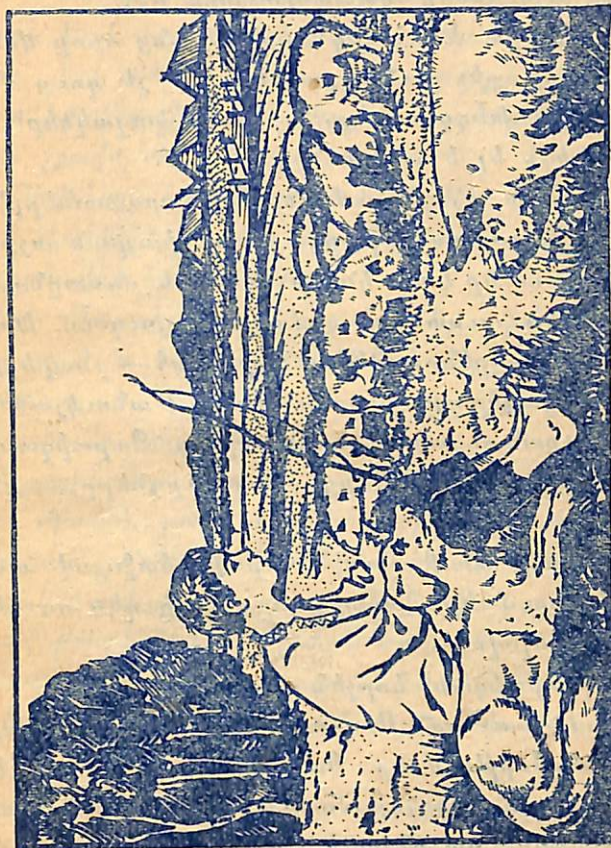
— Պարտիզան, չթողնես այս կողմից կովերը ցորենի արտը մտնեն, իսկ յես մյուս կողմից կհետևեմ:

Իհարկե! Պետք ե համոզված լինել, վոր վոչ մի կով հոտ ել չի քաշի այդ կանաչ ցորենից:

II. ՎԱՆԻԿԸ ԾԱՆՈթԱՆՈՒՄ Ե ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆՆԵՐԻ ՀԵՏ

Բայց վանիկի մտադրությունը — կովեր արածացնել — չիրագործվեց: Սկսվեց հեղափոխությունը: Իշխանությունը վերցրին խորհուրդները: Գյուղացիները բաժանվեցին յերկու մասի. վորոնք աղքատ եյին — խորհուրդների կողմն եյին, իսկ վորոնք հարուստ եյին — դեմ եյին խորհուրդներին: Վանիկն ու Պարտիզանը, իհարկե, խորհուրդների կողմն եյին, — ամբողջ գյուղում նրանցից չքավոր փնտրելիք — չեյիր գտնի:

Գյուղացիները սկսեցին ամեն ուր ժողովի հավաքվել: Վանիկն ու Պարտիզանն ել են գնում ժողովին: Գալիս են կանգնում մի անկյունում ու լսում: Իսկ գյուղացիները գոռգոռում են: Մեկը գոչում ե.

— Պետք չեն խորհուրդները! Թող կորչեն! Խորհուրդները միայն տկարներին համար ե:

Իսկ մյուսները պատասխանում են.

— Կեցցե խորհուրդները! Նրանց որոք մենք միայն մի քիչ շունչ կքաշենք, թե չե զուր մեզ բոլորովին խեղդում եք, այ զուր կուլակներ!

Վանիկն ել ե անկյունից գոչում.

— Ճիշտ ե, ճնշում են մեզ հարուստները!

Իսկ Պարտիզանը բարկացկոտ, փայլուն աչքերով նայում եր կուլակներին կողմը և մոռացնում: Չնայած հարուստների աղմուկին, գյուղում խորհուրդ ընտրեցին, իսկ նրա նախագահ — ընտրեցին ամենաչքավոր գյուղացուն — Սաքո Մանուկյանին: Ախ, ինչքան ուրախ եյին Վանիկն ու Պարտիզանը:

— Պարտիզան! Կեցցե խորհուրդները, — գոչում եր Վանիկը:

— Հավ! Հավ! Հավ! — ուրախ հաջոցով պատասխանում եր Պարտիզանը, պոչը դեռ ու դեն պտտացնելով:

— Պարտիզան! կորչեն կուլակները!

— Ռ-ռ-ռ-ռ-ռ! Ռ-ռ-ռ-ռ-ռ-ռ-ռ-ռ! — բարկացկոտ մըթմըթում եր Պարտիզանը և նայում եր շուրջը, չկոտարող մոտիկ թեկուզ մի կուլակ, վոր հախիցը գա ինչպես պետքն ե:

Իսկ մյուս ժողովներում գյուղացիները կռվում եյին հողի համար: Չքավորները ասում եյին, վոր

հողը պետք ե հավասար բաժանել, իսկ հարուստները չեյին համաձայնվում:

— Մենք հողը փողով առել ենք վոր ձրի տանք ձեզ! — գոռում եյին հարուստները:

— Իսկ վճարողից եք այդ փողերը վերցրել: Մեր քրտինքով եք հավաքել, — պատասխանում եյին չքավորները:

Յեւ հողը հավասար բաժանեցին: Մինչև անգամ Վանիկն ու Պարտիզանին ել հող տվեցին, ինչքան վոր հասնում եր:

— Պարտիզան, — կանչում եր Վանիկը, — մեզ ել են հող տվել: Հիմա պետք ե մի քիչ մեծանալ և մի ձի առնել: Վար պիտի անենք, Պարտիզան, քեզ հետ միասին:

Այդպես եր մտածում Վանիկը — Պարտիզանի հետ միասին, բայց տես թե ինչ դուրս յեկավ... Դյուղում դենիկինցիներ յերևացին: Ամենից առաջ գնդակահարեցին նախագահ Սաքո Մանուկյանին: Չքավորների ձենը փորներն եր ընկել:

Իսկ հարուստները ուրախանում եյին: Նրանք սպիտակներին կերակրում եյին ձվաձեղով ու հայհոյում խորհուրդները:

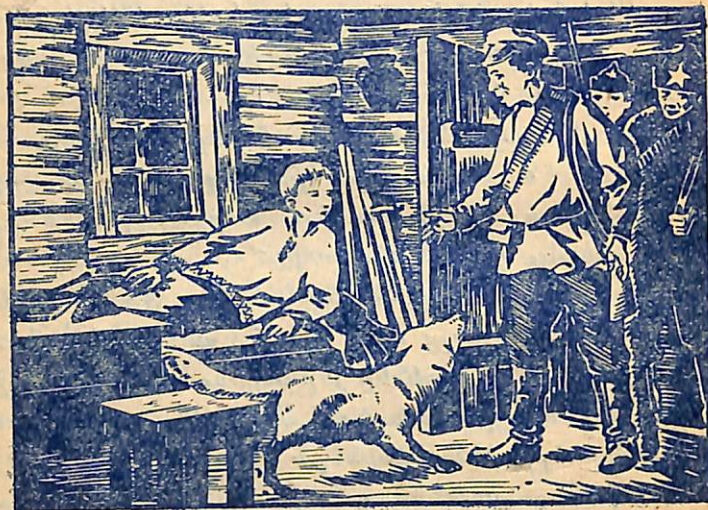
Բայց նրանք մի քիչ շտապեցին ուրախանալ: Շուտով կարմիրները յեկան ու յետ խուկեցին նրանց: Հարուստները քթները կախ են դցել, իսկ հիմա յեւ չքավորներն են ուրախանում:

Վանիկն ու Պարտիզանը նորեն սկսեցին ուրախ վազվզել:

— Ձեյի ասում քեզ, Պարտիզան, լոր կարմիրները դրանց կխուկեն! Հը:

— Հալ!

Մի անգամ յերեք կարմիր-բանակային մտան Վանիկի խրճիթը:

— Ընկեր, կարելի չէ քեզ մոտ վիշերել. — հարցրին նրանք:

— Կարելի չէ:

Կարմիր-բանակայինները շատ ուրախ տղաներ էին, իսկույն տեղավորվեցին: Թեյ պատրաստեցին, կոնսերվներ հանեցին:

— Ընկեր, ինչպես ե քո ազգանունը. — հարցրին նրանք Վանիկին:

— Աղատյան, պատասխանեց Վանիկը:

— Դե, նստիր մեզ հետ ընթերի, ընկեր Աղատյան:

Յեւ Վանիկը նստեց: Կարմիր-բանակայինները խփում էին Վանիկի ուսին ու ասում.

— Շուտով պիտի մեզ ոգնես, ընկեր:

Առավոտյան կարմիր-բանակայինները շարունակեցին իրենց ճամբան: Իսկ Վանիկը ասում եր Պարտիզանին. —

— Տես՞ր, Պարտիզան, կարմիր-բանակայիններին: Լսեցիր, ինչպես նրանք ինձ անվանեցին: Բա, հանաք մասխարովթյուն չի: Յես հիմա — «ընկեր» եմ: Լսում ես, Պարտիզան!

— Հալ, հալ, հալ!

III. ՎԱՆԻԿՆ ՈՒ ՊԱՐՏԻԶԱՆԸ ՈԳՆՈՒՄ ԵՆ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻՆ

Քաղաքից բանվորները յեկել էին գյուղ հաց տանելու: Գյուղացիները աղմուկ բարձրացրին. «Հաց չենք տա»: Ժողով արեցին:

— Ընկերներ! — ասաց բանվորներից մեկը. — Մենք քաղցած ենք: Մեր յերեխաները սովից մեռնում են:

— Մեզ հաց չունենք, — գոչում էլին կուլակները:

— Ունեն, ունեն նրանք, բայց թաղցնում են! — գոչում էլին չքավորները:

«Յեվ ճիշտ է, վոր ունեն, — մտածում եր Վանիկը: — Յես ինքս գիտեմ, թե ինչքան նրանք ունեն»:

Յերկար գողգոռացին, աղաղակեցին բանվորներն ու գյուղացիները և վորոշեցին ստուգել — ով ինչքան հաց ունի:

Գնացին ամենահարուստի մոտ — Վանիկի քեռու մոտ: Բացեց նա ամբարը:

— Նայեցեք, յեղբայրներ, — ասում է քեռին: Իսկ ամբարում հացարկղի մեջ մի քիչ ալյուր է թողել:

«Սառնում է քեռին, — մտածում է Վանիկը: — Յերեկ թաղցրեկ է վորեն տեղ»:

Բանվորները ման յեկան, ման յեկան ամբարի շորս կողմը և վճռեցին գնալ — հաց չկա: Վանիկը կռացավ Պարտիզանի ականջին ու փսփսաց.

— Պարտիզան... դաիր...

Պարտիզանը մտավ ամբարի տակը, փնտրեց ու սկսեց հաջալ:

— Սխ, գայլերը դրան պատուտեն! — գոռաց քեռին: — Յեղբայրներ, դուրս արեք դրան այդ տեղից, թխականին կվախեցնի!

Բանվորներից մեկը նայեց ամբարի տակը:

— Վոչ, ընկերներ, այստեղ թխականի հոտ չի գալիս: Շունը յերբ հողը փորում է, ուրեմն, այնտեղ բան կա թաղած:

— Վոչ, վոչ, յեղբայրներ... այնտեղ վոչինչ չկա! — գոռում եր քեռին:

Բայց նրան չհավատացին: Բարձրացրին հատակի տախտակները, նայեցին...

Իսկ այնտեղ Պարտիզանը փորել, տախտակները շարժել եր: Բարձրացրին այդ տախտակները, — տեսնում են՝ հոր է, մինչև յեզրը ցորենով լցրած:

— Եխ, չքեռիք! Ամոթ չունես: Մարդիկ սովից մեռնում են, իսկ դու ցորենը գետնի տակ ես թաղցնում:

Բանվորները ցորենը պարկերը ու տարան կայարան: Մյուս գյուղացիները տեսան, վոր վոչինչ չի դուրս գա, վճռեցին իրենց կամքով հացը տալ: Յեւ սովեցին:

— Դե, Պարտիզան, — ասաց Վանիկը, — հիմա զգուշ կաց, յեղբայր, ականջներդ խլշած պահի, թե չե կուլակները մեզ կսպանեն, վոր մենք հացի տեղը բանվորներին ասեցինք:

Յեւ ամբողջ մի շաբաթ Վանիկը Պարտիզանին խրճիթից դուրս չեւ թողնում: Տանը նստած խոսում են:

— Նրանք քեզ, Պարտիզան, անկյունից կարող են սպանել:

— Ռ-ռ-ռ-ռ-ռ-ռ:

— Մռռռռ, չմռռռ, մեկ ե՛ խփելու յին: Մենակ տառաքներով դու վոչինչ չես կարող անել:

— Ռ-ռ-ռ! Հավ, հավ, հավ! — և Պարտիզանը վազեց դեպի դուռը:

— Թող, հիմար! զրանք կարմիր-բանակայիններն են — գոչեց Վանիկը, յերբ տեսավ նույն յերեք կարմիր-բանակայիններին, վորոնք անցյալ անգամ գիշերել էին իր մոտ:

— Բարե, ընկեր Ազատյան:

— Բարե, ընկերներ:

— Իսկ մենք, յեղբայր, նորից յիկել ենք քեզ մոտ գիշերելու, միայն թե սպիտակները չիմանան: Վանիկը վախեցավ, Պարտիզանն եւ ձենը կըտրեց, լսելով այդպիսի լուր:

Ուրեմն սպիտակները նորից ձեզ խուճում են. — հարցրեց Վանիկը:

— Խուճում են, յեղբայր, բայց մենք այդ թույլ չենք տա, քիչ սպասի:

— Իսկ դուք ավելի լավ կլինեք ընդմիջտ նրանց խուճելիք:

— Խա-խա-խա! Շատ ճատիկն ես դու, յեղբայր: Մի՞թե կարելի չե միանգամից խուճել, յերբ նրանց ոգնում են արտասահմանից:

— Մեզ ոգնության կգան նոր ընկերներ, այ այն ժամանակ ուրիշ բան ե:

Կարմիր-բանակայինները ելի թեյ յիփեցին, կոնսերվներ հանեցին, Պարտիզանին եւ սովեցին մի ձուկն:

— Բայց չլինի՞ թե, տղերք, հանկարծ վրա տան, — ասաց կարմիր-բանակայիններից մեկը:

— Վրա չեն տա, — պատասխանեց Վանիկը: — Պարտիզան, զնա փողոց և լավ հսկիր: Աչքերդ չորս արա!

Յեւ վանիկը բաց թողեց Պարտիզանին փողոցը:
— Իսկ ինչո՞ւ դուք միայն յերեքով եք, — հար-
ցրեց վանիկը:

— Վորովհետեւ մենք — ռազմեղկա յենք: Ռազ-
մեղկայում միշտ քիչ մարդ են լինում, վոր նկա-
տելի չլինի:

— Հա-ա-ա! — Հասկացավ վանիկը: — Յես ել
կուզեյի ձեզ հետ ռազմեղկա գնայի, ընկերներ!

— Ե, ինչ կա վոր... գնանք: Դու մեզ կա-
րող ես շատ ոգտակար լինել:

— Միայն թե Պարտիզանին ել հետս կտանեմ:

— Ձե, շուներ ռազմեղկայում այնքան ել լավ
չե. հանկարծ կարող ե հաջալ՝ յերբ պետք չե:

— Պարտիզանը չի հաջալ՝ միայն նրան ասես՝
«Պարտիզան, լռիր!» և նա կլռի ինչ ել վոր լինի, —
պաշտպանում եր Պարտիզանին վանիկը:

— Դրա մասին մենք կխոսենք կամանդիրի հետ:
Այդ ժամանակ Պարտիզանը փողոցում սկսեց
ուժեղ հաջալ:

Լավեցին կրակոցներ:

— Իմ Պարտիզանին կուլակները սպանում
են! — Ճշում եր վանիկը:

Կարմիր-բանակայինները վերցրին հրացան-
ները:

— Սպիտակներն են, սատանեն տանի դրանց...
Տղերք, կենդանի ձեռքները չընկնենք!

Իսկ Պարտիզանը կատաղի կովում եր սպի-
տակների հետ: Նա մթության մեջ հարձակվում եր
նրանց վրա, վոտները կծոտում: Նրանք կրակում
եյին Պարտիզանի վրա, բայց չեր դիպչում:

— Իմ յետևից յեկեք, ընկերներ, — ասաց
վանիկը, — Պարտիզանը չի թողնի այստեղ գան,
իսկ մենք դուրս կգանք յետևի դռնից:

— Գնանք!

Վանիկն ու կարմիր-բանակայինները դուրս
յեկան խրճիթից: Նրանք անցան բակի յետևը, և
տեսան, վոր գյուղը գրավել ե սպիտակների մի
մեծ շոկատը:

— Տղերք, ինչ կլինեւ մեր հալը, յեթե նրանց
ձեռքն ընկնեյինք: Լավ շուն ունես, ընկեր Ազատ-
յան! Լսում ես, ինչպե՞ս նրանց հետ այնտեղ
կովում ե:

— Հա-ա-ա! Իսկ դուք չեք ուղում նրան
վերցնել: Այդպիսի շուն չեք գտնի:

— Ձե, պետք ե վերցնել: Յեթե նա չլինեւ,
մեր բանը խարաբ եր: Կանչի թող գա:

Վ. ՎԱՆԻԿՆ ՈՒ ՊԱՐՏԻԶԱՆԸ ՌԱԶՎԵԴԿԱՅՈՒՄ

Առավոտյան վանիկը նկատեց, վոր Պարտի-
զանը կաղում ե:

— Ընկերներ, գիտե՞ք վոր Պարտիզանը վիրա-
վոր ե:

Յեւ Վանիկը սկսեց լաց լինել:

— Ե՛տ ի՛նչ ե... Ե-ե, ել ի՛նչ կարմիր-բանակային ես, վոր լաց ես լինում: Քո հալը ի՛նչ կլինի, յերբ իսկական կռվի մեջ լինես, — ասացին կարմիր-բանակայինները:

— Յեա... յես... այն ժամանակ լաց չեմ լինի, — պատասխանեց Վանիկը, արտասուկները սրբելով:

Կարմիր-բանակայինները ծիծաղեցին: Նրանցից մեկը շտապ հանեց պայուսակից բինտը և կապեց Պարտիզանի վերքը: Յեւ շարունակեցին ճամբան... Վանիկը հոգնել էր, բայց վոչինչ չի ասում ընկերներին: Վախում ե, թե նորեն կամաչացնեն իրեն:

«Ել ի՛նչ կարմիր-բանակային ես, վոր մի քիչ ճամբա յես յեկել ու արդեն հոգնել ես»:

Ձե, պետք ե դիմանալ, պետք ե իսկական կարմիր-բանակային լինել: Յեւ Վանիկը դիմանում էր: Նա հազիվ հազ էր կարողանում ընկերներին հասնել: Ետ Վանիկի կողքին քարշ եր գալիս յերեք վտառով, վիրավոր Պարտիզանը: Արդեն հասան նրանք մի գյուղ, ուր Վանիկը յերեք չեր յեղել: Այստեղ նրանք գտան ռազմեղկայի կամանդիրին: Կամանդիրը նստած սեղանի մոտ ընդունում էր տեղեկությունները:

59667.66

Վանիկը մոտեցավ սեղանին: Նա բոլորովին
չվախեցավ կամանդիրից, վորովհետև նա վոչնչով
չէր տարբերվում մյուս կարմիր-բանակայիններից:

— Դե... ինչպես ե քո անունը, — հարցրեց
կամանդիրը Վանիկին:

— Վանիկ Ազատյան, — պատասխանեց նա:

— Ըհը! Տանը դու վոչ վոք չո՞ւնես:

— Չունեմ:

— Ուրեմն դու մենակ ես:

— Վոչ, մենակ չեմ, Պարտիզանը հետս ե...

— Այդ ո՞վ ե, Պարտիզանը:

— Դա սրա ընկերն ե, շատ խելոք ու քաջ
շուն ե, — պատասխանեց կարմիր-բանակայինը:

— Յես ել եմ քաջ, — չհամբերեց Վանիկը:

— Լավ: Ուրեմն, դու ուզո՞ւմ ես ռազմեղկա
գնալ:

— Ուզում եմ:

— Իսկ չես վախենում, վոր սպիտակները քեզ
խախեն:

— Չե, յես ել նրանց կխախեմ:

— Իսկ յեթե նրանք քեզ բռնե՞ն, ու դու
նրանց բոլորը պատմես:

— Մի խոսք ել չեմ ասի: Միթե յես չգիտեմ,
վոր մերոնց մասին չի կարելի պատմել թշնամուն:

— Ապրիս!

Կամանդիրը մի թուղթ գրեց և տվեց կարմիր-
բանակայինին:

— Ընկեր Ազատյան, դնա դրա հետ, քեզ
զգեստ կտան:

Մի ժամից հետո Վանիկը հագած նոր գլմ-
նաստյորկա, նոր շալվար, նոր սապոգներ ու
նոր գլխարկ՝ կոտրատվում եր: Այդպես զուգված՝
Վանիկը յերբեք չէր յեղել: Նա հպարտանում եր
իր զգեստով Պարտիզանի առաջ:

Պարտիզանը պոչը դես ու դեն եր պտտեց-
նում: Նա իհարկե տեսնում եր, վոր Վանիկի
շորերը վրայովը չեն, և կասես, մեշոք լինի հա-
գած. բայց չէր կարողանում ասել. մարդկային
լեզու չգիտեր:

VI. ՎԱՆԻԿԸ ԿՐԱԿԵԼ Ե ՍՈՎՈՐՈՒՍ

Վանիկն ու Պարտիզանն արդեն մի քանի շաբաթ
ե վոր ջոկատումն են ապրում: Առաջին հերթին
Վանիկը սովորեց ինչպես վարվել հրացանի հետ:
Նա առաջ կարծում եր, դա հեշտ բան ե, բայց
դուրս յեկավ վոր այնքան ել հասարակ բան չե:
Նախ և առաջ՝ հրացանը շատ ծանր ե: Կարմիր-
բանակայիններից մեկը սովորեցնում եր նրան
բոլոր վարժությունները հրացանի հետ: Վանիկը
հրացանի ծանրության տակ տնքում եր, քրտնում,
բայց ցույց չէր տալիս վոր հոգնել ե: Նա գիտեր

վոր իսկական կարմիր-բանակայինը հրացանի հետ վարվում է այնպես հեշտությամբ, ինչպես փետուրի հետ: Այն ընկերը, վորը սովորեցնում էր Վանիկին, մի քանի անգամ հարցնում էր նրան.

— Հոգնե՛լ ես, Վանիկ:

— Իսկի յե՛լ չեմ հոգնել! Շարունակենք, — քաջաբար ասում էր Վանիկը, իսկ վտաններն ու ձեռքերը հոգնածությունից դողում են: Այդ ժամանակ կարմիր-բանակայինը ասում էր.

— Դու յեթե չես հոգնել, բայց յես եմ հոգնել: Արի մի քիչ հանգնտանանք:

— Միասին — դա ուրիշ բան է, կարելի չէ և հանգստանալ:

Յե՛վ Վանիկը մեծ բավականությամբ նստում էր խոտին:

Հետո սկսվեցին կրակելու դասերը: Առաջ պետք էր կրակել մանրագնդակով, կսկ Վանիկը ուզում էր կրակել իսկական փամփուռներով: Վանիկը շուտ-շուտ հարցնում էր իր ուսուցչին, թե նա շուտով իրեն կտանի իսկական հրացանաձգության:

— Սպասիր, սպասիր, մի անգամից չի՛ կարելի, յեղբայր:

Վերջապես հասավ այդ ուրը: Գնացին նրանք իսկական փամփուռներով կրակելու: Պառկեց Վանիկը գետնին: Հրացանը դրեց մի թմբի վրա,

նշան դրեց ու կրակեց: Հրացանը ցնցվեց և ուժով խփվեց ուսին:

— Վոչինչ, յեղբայր, կրակելու ժամանակ դա միշտ լինում է, — քաջալերում էր կարմիր-բանակայինը:

Բայց հետո Վանիկը սովորեց կրակել ինչպես պետք է:

Վերջացրեց Վանիկը հրացանից կրակելը, հիմա սկսեց պուլեմյոտից կրակել սովորել:

Ամբողջ կուրսը ավարտեց: Իսկ ռազմեղկի — չեն ուղարկում: Տխրում էր Վանիկը և հետո յե՛լ վիրավորվում, վոր իրեն դեռևս չեն վստահանում:

VII. ՌԱԶՎԵԴՅԻԿ ՎԱՆԻԿԸ ԳԵՐԻ ՅԵ ԸՆԿՆՈՒՄ

— Ընկեր Ազատյան! — ասաց մի անգամ կամանդիրը: Դու պիտի ռազմեղկա գնաս: Պետք է չորս գյուղ շրջես և իմանաս թշնամու ուժերը, ինչքան են և ինչպիսի ուժեր են՝ հեծելազոր են թե հետևազոր, ինչքան պուլեմյոտ և թնդանոթներ ունեն: Բոլորը լավ իմացիր և վաղը յերեկոյան վերադարձիր այստեղ: Կհատարեմ:

— Կհատարեմ, ընկեր կամանդիր! — պատասխանեց Վանիկը:

— Նայիր, յեղբայր, ահանջներդ սուր պահի, յեթե բռնվես, քեզ գերեզման է սպասում:

— Չեմ բռնվի! Տվեք ինձ բաջկոն ու հարուխներ և մի պարկ: Յես կհագնվեմ ինչպես մուրացկան և այնպես կշրջեմ, յես գիտեմ մուրացկանութուն անել, առաջ դրանով եմ կերակրվել:

— Լավ, միայն շանը չվերցնես հետդ: Յես նկատել եմ, վոր նա սպիտակներին չի սիրում, նրանց տեսավ թե չե — կհարձակվի և դրանով քեզ կմատնի:

— Լավ, — հառաչեց Վանիկը:

— Դե, գնա!

Վանիկը հագավ մուրացկանի շորեր, վերցրեց փայտը ու գնաց, միայն գալիֆե շալվարը չհանեց. մեկ ե՝ չի յերևում բաճկոնի տակը: Վանիկը զրպանը դրեց բոլորովին նոր ատրճանակ: Մի բան յեղած դեպքում, կենդանի ձեռքներն չեմ ընկնի: Իսկ Պարտիզանը սարայում կողպված, վռնում եր ու աշխատում դուրս գալ:

Վանիկը շրջեց յերեք գյուղ, ամեն ինչ տեսդեց, պարկը լիքը հաց ժողովեց:

«Հիմա, — մտածում եր նա, — գնամ չորրորդ գյուղը և հայդա, — յետ»

Հենց վոր մտավ գյուղը, հենց առաջին խոճիթից սկսեց վողորմութուն խնդրել. իսկ միևնույն ժամանակը նայում ե — վորտեղ և ինչքան հեծելազորք կա, ինչքան հետևազորք: Յերբ մոտեցավ տեղացի վաճառականի մեծ տանը, Վանիկը

մտածեց. — գնա՛մ թե չգնա՛մ: Նա զգում եր, վոր ամենագլխավոր հրամանատարները ասյտեղ պիտի լինեն:

«Թալաքի մեջ կընկնեմ, բայց լավ կլինե՛ր — ներս նայե՛լի: Նրանք, կարելի յե, հիմա վորևե կարևոր բանի մասին են խոսում: Ե՛! Ինչ ուզում ե լինի, գնա՛մ!»

Յեվ Վանիկը ներս մտավ:

Մեծ սենյակում նստել ելին դենիկինյան պոլկովնիկներ և մի գեներալ: Նրանք ինչ մի բանից վրդովված ելին: Վանիկը կանգնել ու լսում ե Գեներալը ասում ե.

— Յեթե մեզ ոգնության չգան ու կարմիրները հարձակվեն, մեր բանը խարաբ ե:

— Այո, բայց ոգնություն մեզ կգա յերկու ուրից վոչ շուտ:

— Տղա, ի՞նչ գործ ունես այստեղ! — գոռաց պոլկովնիկներից մեկը, յերբ տեսավ Վանիկին:

— Վողորմություն...

— Կորիւր այստեղից!

Վանիկը շուռ յեկավ վոր դուրս գա, իսկ մյուս պոլկովնիկը կանգնեցնում ե.

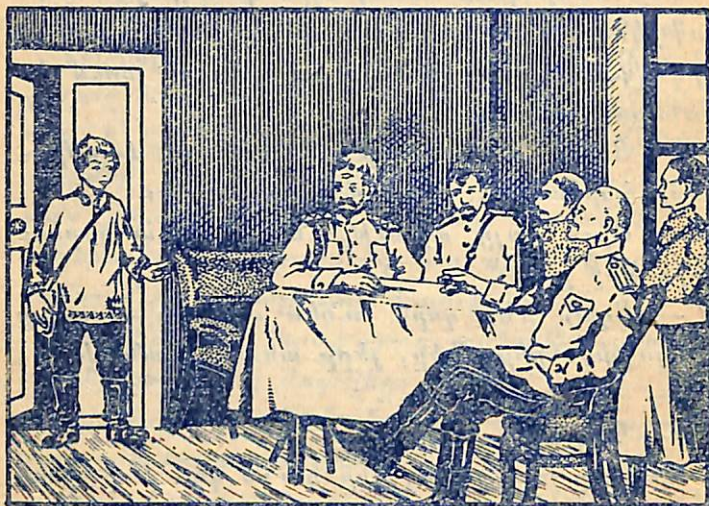
— Ապա սպասիր, փոքրիկ!

Վանիկը կանգ առավ: Պոլկովնիկը մոտեցավ նրան, կասկածավոր նայեց վորից մինչև գլուխ և հանկարծ բռնեց Վանիկի ձեռքից:

— Վայ, ցավում եմ! — ճշաց Վանիկը, աշխատելով դուրս պրծնել:

Բայց պոլկովնիկը ել ավելի սեղմեց Վանիկի ձեռքերը:

— Ոգնեցեք ինձ՝ խուզարկել այս շան լակոտին: Սկսեցին խուզարկել: Գտան Վանիկի մոտ ատրճանակ և վկայականը այն մասին, վոր նա մտել է ծառայության կամավոր:

— Յես իսկույն նկատեցի, վոր սա սովորական մուրացկան չի: Իսկական մուրացկանը այս Ժամանակին, յերբ գնդակներն են վզվզում, չի գնա վողորմություն հավաքելու:

— Ասա, վճռեղ եմ ձերոնք, և ինչքան եմ:

— Յես ձեզ վոչինչ չեմ ասի:

— Ախ, այդպես...

Յեվ վոսկեզոց պագոններով պոլկովնիկները սկսեցին ծեծել Վանիկին: Իսկ Վանիկը լուռ եր: Այնքան ծեծեցին Վանիկին, մինչև վոր արյունակալվեց, հետո կանչեցին զինվորներին ու հրամայեցին ձեռքերը կապել ու գցել սարայր:

— Թող մի գիշեր քաղցած պառկի, հետո մի անգամ ել կհարցնենք: Վաղը և յեթ գնդակահարել հարցումից հետո!

VIII. ՊԱՐՏԻՉԱՆԸ ԱՁԱՏՈՒՄ Ե ՎԱՆԻԿԻՆ

Վանիկը ուշքի յեկավ դատարկ ու մութ սարայում: Մարմինը սաստիկ ցավում եր: Շոշափեց յերեսը՝ ուռել եր, աչքի մեկը չեր բացվում: Վանիկը հիշեց Պարտիզանին:

«Պարտիզան... սիրելիս... Հիմա դու յել ես նստած սարայում, միայն քո՝ կարմիր-բանակայինների... Լաց ես լինում յերևի ինձ համար: Բաց կթողնեն քեզ սարայից, կտեսնես վոր քո Վանիկը այլևս չկա»: Յեվ Վանիկը լաց յեղավ: Նա գիտեր վոր իսկական կարմիր-բանակայինը չսիրտի լաց լինի, բայց նա շատ եր ուզում տեսնել իր ընկեր Պարտիզանին:

Հանկարծ Վանիկը լսեց ինչ վոր վախոց ու մշշոց գետնի տակից: Նա վախեցավ: Սկսեց ականջ դնել... «Յերեկ ինչ վոր կենդանի յե: Նհ, ինչ անեմ... մեկ ե, — ել չեմ ապրելու», — մտածում եր Վանիկը: Վանիկը նայում ե, նայում ե և ինչ տեսնում... Հողը բարձրանում ե, շարժվում ե: Հետո հողի միջից յերևաց... Պարտիզանի գլուխը:

— Պարտիզան!!! — Ճշաց Վանիկը խելագարի պես:

Պարտիզանը վազեց դեպի Վանիկը:

Վանիկը համբուրում եր Պարտիզանին, լաց եր լինում ուրախությունից, իսկ Պարտիզանը լիզում եր Վանիկին ու պոչը պտտեցնում:

— Պարտիզան... Սիրելիս... Ի՞նչպես դու ինձ գտար: Հետքերո՞վ: Ո՞վ քեզ բաց թողեց: Ախ դու քյալլագյոյ! Մենք յերկուսով յերբեք չենք կորչի: Ինչպես կարողացար դու այդպես անցը բանալ!

Իսկ Պարտիզանը նայում եր Վանիկին ու զարմանում, թե ինչու իրեն չի շոյում:

— Հա-ա-ա! Ձեմ կարող, Պարտիզան, — գլխի ընկավ Վանիկը:

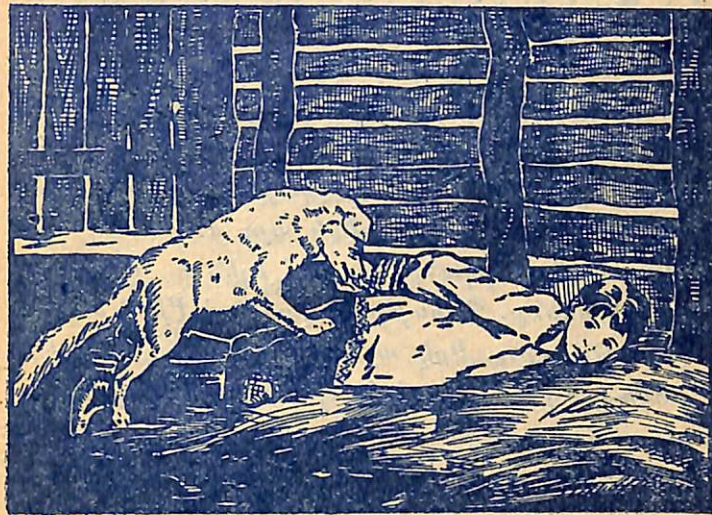
— Ձեռքերս կապած են: Այ յեթե կարողանայիր այս թուղ կտրտել ատամներովդ, — այն ժամանակ ուրիշ բան ե:

Վանիկը պառկեց յերեսի վրա, իսկ Պարտիզանը նայում եր ու պոչը պտտեցնում, նա դեռ չեր հասկանում թե ինչ պիտի անի:

— Պարտիզան, կտրիր այ այստեղ! — ասաց Վանիկը և շարժեց կապած ձեռքերը:

Պարտիզանը ատամներով առաջ քաշեց թուղը, հետո սկսեց կրծոտել ու բարկացած մոռում եր:

— Կտրիր, կտրիր, Պարտիզան!

Դժվարությամբ կտրեց թուղը Պարտիզանը: Վանիկը շոյեց նրա գլուխը և ասաց.

— Իսկ հիմա — հայդա, Պարտիզան! Մենք պետք ե շուտով հասնենք մերոնց:

Յեւ Վանիկը Պարտիզանի յետևից շտապ դուրս յեկավ անցքից, վորը փորել եր Պարտիզանը պատի տակը:

IX. ՎԱՆԻԿԸ ՎԻՐԱՎՈՐՎՈՒՄ Ե, ԻՍԿ ՊԱՐՏԻՋԱՆԻ
ՊՈՅԸ ԳՆԴԱԿԸ ՊՈԿՈՒՄ Ե

Արդեն լուսացել եր:

Վանիկն ու Պարտիզանը արդեն բավական հեռացել էին, յերբ նրանց նկատեցին դենիկիւնցիները:

— Ռազվեդչիկը փախել ե!

— Ռազվեդչիկը փախել ե!

Դենիկիւնցիները սկսեցին իրար անցնել:

— Ձիավորներ, ձիավորներ, շոտ!

Բայց թամբած ձիաներ չկային: Սպան հրամայեց պուլեմյոտ բերել: Իսկ այդ ժամանակ Վանիկն ու Պարտիզանը վազում էին ու վազում:

— Վազենք, Պարտիզան, վազենք! Քիչ ե մնացել մինչև թփերը... Իսկ այնտեղից մերոնք մոտ են:

Տզի-ի-ի-ի-ին... տզի-ի-ի-ի-ին... տզի-ի-ի-ին:

Տա-տա-տա-տա-տա...

— Քայլերդ արագացրու, Պարտիզան, մեզ վրա պուլեմյոտներից են կրակում:

— Ա-ա-աով, այ! — ցավազին ճչաց Պարտիզանը:

Յետ նայեց Վանիկը, իսկ Պարտիզանի փմփուխ պոչը կարծես թե չեր յեղել յերբեք: Գնդակը պոկել եր նրան արմատից...

— Վազիր, Պարտիզան, վազիր! Առանց պոչի յել յուր կգնաս... Ահա մոտ են թփերը... Հիմա միքիչ շունչ կառնենք:

Յեւ նրանք քայլերը դանդաղեցրին:

Պարտիզանը փնտրում եր իր պոչը, փնտրում եր ու լիզում իր վերքը:

— Թող, Պարտիզան, տանը կկապեն վերքդ: Նորեն սկսեցին վազել...

Ահա գլուղը, վորտեղ կարմիր-բանակայիններն են: Հենց վոր կարմիր-բանակայինները նրանց տեսան, սկսեցին գոչել:

— Վանիկ! Վորտեղից: Այդ ո՞վ ե քեզ այդպես նախշել:

— Հետո կպատմեմ... Ժամանակ չկա... Պետք ե շուտ կամանդիրին հասնեմ... ընկերներ, կապեցեք Պարտիզանի վերքը՝ պոչում վերք ունի ստացած:

— Բայց նա պոչ չունի!

— Դե, միևնույն ե... կապեցեք այն տեղը, վորտեղ պոչն ե յեղել... այնտեղ... վորտեղ...

Յեւ Վանիկը վազեց դեպի այն խրճիթը, ուր գտնվում եր ռազվեդչի կամանդիրի գրասենյակը:

— Ա-ա-ա! Ընկեր Աղատյան! Այդ ո՞վ ե քեզ այդպես ծեծել: Նստիր այստեղ: Խոմ չես ընկել սպիտակների ձեռքը:

— Ընկել էյի, բայց փախա: Պարտիզանը ինձ հետքերովս գտավ և ազատեց:

— Քեզ պետք ե հիվանդանոց ուղարկել: Դու վիրավոր ես:

— Վորտեղս ե վիրավոր:

— Թեղ: Նայիր...

Նայեց Վանիկը, թեև ամբողջ արյունոտ է: Իսկ ինքը տաքացած է յեղել ու չի զգացել:

— Ե, լավ... թողեք դեռ առաջ պատմեմ, ինչ իմացել եմ...

— Ի՞նչպես! Դու դեռ կարողացել ես վորևեքան իմանալ: Այդ յե՞րբ դու հասցրիր:

— Յես ամեն ինչ իմացա. — հիմա լսեցեք...

Յե՛վ Վանիկը պատմեց բոլորը հերթով:

— Ապրես, ընկեր Ազատյան! Բանվորա-գյուղացիական իշխանությունը չի մոռանա քո քաջությունը: Իսկ հիմա անմիջապես գնա հիվանդանոց:

— Վոր ասում եք — կգնամ... Միայն չի՞ կարելի, ընկեր կամանդիր, Պարտիզանին ել հետս տանեմ այնտեղ... Չե՞ վոր նրան ել են վիրավորել. պոչը պուլեմյոտով պոկել են:

Կամանդիրը ծիծաղեց, համբուրեց Վանիկին ու ասաց.

— Իհարկե, Պարտիզանին ել կարելի յե հիվանդանոց, քանի վոր նա յե՛լ է խորհուրդների համար տուժել:

8 члм.

19649

13584

X. 2.

Ф. КАМАНИН
Ванька вояка
и его собака

На армянском языке

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР.
Москва, центр, Никольская, 10.